

tijska družba se je, ker je sama razstavo osnovala, odpovedala vseh častil za razstavljenih 52 poljskih in vrtnih pridelkov.

V III. vrsti so bile vina in žganjice naslednjih gospodarjev s *častnimi pismi* poslavljenе, in sicer:

- Gosp. Ludevik vitez Gutmansthal-ovo v vsakem oziru izvrstno, iz rajnskih trt napravljeno vino,
 „ Rihard Janežič-evo, posestnika in denarničarja tukajšnje hranilnice, za dolensko, posebno dobro vino iz Krškega od leta 1862,
 „ Jožef grof Barbovo prav dobro iz suhega grozdja napravljeno vino, „Gobca“ imenovano,
 „ Karl Greselnovo dobro črno vino.

Iz Bistrice na Notranjskem poslani slivovec in brinjevec od gosp. Jan. Janežiča, Jan. Tomšiča in Mat. Valenčiča je bil po komisii prav dober spoznan.

Domače krajnske vina, ktere je za primero prinesel gosp. Janez Gregorič, od komisije kot izvedenec k presojevanji poklican, so bile za izvrstne vina spoznane.

V IV. vrsti so bile mašine in kmetijsko orodje naslednjih razstavnikov s *častnim pismom* poslavljenе:

- Gosp. Blaža Marolta, posestnika v Planini, koristno napravljeni čbelni panj, ki je vreden, da ga čbelarji spoh posnemajo,
 „ Pavla Koprivšeka, kovača iz Šemnika poleg Zagorja, za izvrstno dvojno ruživnico (mašino za koruzo ružiti), s katero se v eni uri s pomočjo treh pomagačev okoli 10 vagánov turšice orobka,
 „ Pavla Skaleta, učenika podkovstva in kovaškega mojstra v kovaški učilnici c. k. kmetijske družbe na Poljanah v Ljubljani, za slamorezalnice, pluge, brabantse brane itd. zavolj čednega in dobrega dela in za hvale vredno prizadevanje ptuje mašine domá izdelovati in zboljševati.

Razun omenjenih reči je bilo še nekoliko družih dobrih kmetijskih mašin in orodja razstavljenega od g. Fid. Terpinca, J. N. Feuserja, A. Maliča, L. P. Lašnika, Quandesta. Ker pa te mašine niso delo ne domačih fabrik ne domačih rokodelcev za prodaj, jih komisija ni v presojo vzela.

Natoroznanske stvari.

Severni medved.

(Konec.)

To je še dobro, da je medved tako radoveden; to še otmè ktereга. Človek kar rokovico izpusti na tla. Medved obstoji, začne ogledovati rokovico, potlej jo še duha, obrača, in tako se mudí, ta pa beží tačas. Ker pa vidi tacman, da rokovica ni za njegov želodec, zopet teče za begúnom, begún pa kar drugo rokovico vrže od sebe, potlej klobuk ali kapo, kar ima, ruto, — vse, sej za mraz se ne mení v taki nevarnosti, ker se mu preveč tresejo hlače. Če je blizo svojih tovaršev ali blizo barke, lahko uteče, ali če je pa deleč, nazadnje nima s čem več motiti medveda, pa upehan je že vés, medved pa zmirom enakomerno gré za njim, nič utrujen ne, takrat je pa že zadnja.

Kadar medved že nima nič več živeža, ko so se že umaknile vse živali, ob katerih živi, potem se cel seženj globoko zarije v tla, tako da vnanji mraz ne more do njega. Kadar se zakopá, takrat je tak, kakor svalek, tako debel. Zarit je do sušca mesca, tačas vstane, ali tako je suh, da na vseh stranéh od njega visi dolgodlaka koža. Kaka druga tako suha žival se komaj vlačí okoli, on je pa vendar jako uren še vse eno.

Navadno jih gré več skupaj teh kosmatinov ribe

lovit. Kar spravijo se v vodo in ženó ribe, da jih priženó v kak kot v kaki ožini. Ribe se vračajo, medvedje pa kar požirajo; kadar kateri zine, skor vsak pot mu kaka riba izplava v gobec. Lové jih prav tako, kakor naši ribči v rekah.

Kadar so tako sloki (kumerni), peljajo se na ledenih ploščah v obljudene kraje, na pr.: na Izlandijo, Grenlandijo ali kam drugam na severji, kjer potlej napadajo čede, katerim drugače ničesa neté.

Popotnim je medvedova koža za dobro posteljo. Kar sceloma oderó medveda, da je méh potlej. V tacih mehovah ležé, po dva v enem, pa da je obrnjen, dlaka znotraj. Ker je dlaka gosta in dolga, zato je kaj gorko v tacih mehovah, časi takò, da se popotni poté v njih. Dva lahko spita v enem, toraj vsak lahko vé, da ni majhen.

V severnega medveda so severnjaci vsi zamaknjeni. Celó jih bijó, nekaj zarad kože in mastí, nekaj pa zato, ker imajo piko na-nje, ker jim tako pridno pomagajo loviti ribe in morske pse, to jih tako kači, da so jim vsi gorki. Ta grdoba tudi preplaši te živali, tako da po več mescev potlej ni za lov v kacem zalivu. Eskimoeci se morajo za tega delj preseliti kam drugam, če ne, od lakote bi pomrli, ker živé ob teh živalih, živi ne morejo v zemljo. Al v vodi mu ne morejo ničesa; preumetalen je in premočan, — kaj, tak čolniček, *) v kakoršnih se vozijo ti ljudje, kar tacne po njem pa je; za harpune, za take, s kakoršnimi nabadajo morske pse, za te se pa še ne zmeni taka mrcina.

Podgoriški.

Tudi nekoliko zemljopisja.

Misli na vernih duš dan.

Prehobil sem mnogo svetá — tako piše nek modrijan — češ, da najdem deželo, v kateri bi se dalo prav na tihem in v miru živeti, pa ni se mi po sreči izišlo. Mislé, da ni ga pod solncem takošnega kraja, se vrnem domú. In glej, lažnjivi svet premišljevaže zagledam v duhu deželico, majhno sicer pa celó mirovno; leží ti ravno pod polnočnim pasom; na eni strani jo mejí večer našega življenja, proti jutrovem pa se tiče prekrasne in popolnoma srečne, pa še neznane dežele. Število prebivavcev te deželice je veliko, in se vedno množi; enkrat državljan te deželice nikdar več ne umerješ. Hodé po tej deželici najdeš le nizke griče, pa tudi sém ter tje dolinico ravno dosti prostorno, da si v njej zadovoljen prebivavec bajtico postavi. Rosa z nebesa pa solze žalosti zamačejo zemljo v tej deželici, in hladen zrak preprihavajo mrazljivi vetrovi; mi jim pravimo „vzdihljeji“. Sém ter tje zagledaš tudi ktero rožico v blede travo utonjeno. Ljudjé tū stanujoči so ti kaj posebno ljudstvo. Vsi so nemi in ne vejo govoriti, pa iz svojih globokih bajtic vendar-le mnogokrat veljavne in mnogo pomenljive besede dihajo. Mest nikakšnih ne stavijo. Slehern stanuje v ozki bajtici, ne skrbé, kdo mu je sosed, in kaj se okoli njega godí. Tudi kralja vladajočega nimajo. Vsi so si enaki. Odkar v tej deželici stanujejo, imajo vedno najlepši mir med seboj; stanujejo pa tū že kaj časa, in brž ko ne bodo še tukaj dolgo prebivali. Po prerokovanji vendar bodo enkrat vsi zajedno vstali in šli boljše domačije iskat. — Slednji se smé med njimi vseliti, le unih nočejo, kateri se sami vrivajo in ktere sodnije pošiljajo. V grbu ima ta deželica sicer le križ in se imenuje „groblje“, pa vendar-le je mogočna; vse kraljestva tega svetá z vsemi svojimi državljani bodo njej podložne. Do te deželice vsakdo najde; mnogi poti peljajo do

*) Eskimoeci imajo čolnice iz kož morskih psov.

nje, nekteri krajši, nekteri daljši, po vseh pa hitro tje prideš. Komaj si se v kočijo nabasal, že tudi drugič zastoji, smrt pa ti kliče: „Stopi z voza!“

J. Pavalec.

Jugoslovansko slovstvo.

Kriesnice.

Pesmi zložene po neimenovanem pesniku. Na svetlo dane po A. Lukšiču.

(Dalje.)

Kar se tiče srčne rane, je ljubezen v našem pesniku kakor biser; ni besedice, ki bi razžaliti mogla najrahljejo dušo. V ta razdel spadajo pesmi 2. do 9., 11. do 19.; 20., 21. do 27.; 29., 34., 37., 46., 49., 50. Draga pesnikova, iz ktere očes ga je nekdanj zadela strela ljubezni, ko je nek mladič krasnoslovil (dekla-moval) eno njegovih pesem (p. 18), poštena je, pobožna, skozi in skozi narodna; stan je njen blizo gore Kapele in Kleka (2.), okoli ktereга pojó slavci; ona v pobožnosti nalikuje na devico Marijo od Rafaela malano, vi-sečo nad njenim klečalom (p. 4.); ob stenah po stano-vališču (p. 5.) visé jej slike o Milošu Obiliću, kako je ubil Murata in tako za tem sam pade pod sabljami turškimi, in o slavnih možéh domovine (o Zrinjskem, Gunduliću, Mazuraniću, Preradoviću, Kukuljeviću, Vukotino-viću); a ona sama v svoji krasoti in nježnosti (p. 6. 7.), navek se nosi narodno in celó v grobu hoče biti le v narodni obleki; le kadar je domovina žalostna, hodi v črnino oblečena (p. 8.):

Tiem mi duhom ona diše,
Tako njoj mi raste ciena;
Jer do sebe drži više,
Nije samo — slaba žena.

Govor nje je le v narodnem jeziku *) (p. 9). Tako je mila in draga, da sem ji devetkrat pismo začel pi-sati, ter da se na mene ne razsrđi, naj ga ne odpe-čati, dokler ni ona z domovino vred srečna; (p. 11).

Još će bosilj mirisati,
Od suzah će bit bisera. **)

Tice jo pozdravljajo vsako jutro kot najizvrstnejo, ki mi je milija od samih mojih očes; edina domovina mi je od večje cene (p. 12. 13.). — Pa ni samo to, kar mi je milo na nji, ampak ona je tudi v vseh ženskih opravilih (v šivanju, tkanju, vezenju, pletenju, priprav-ljanju jedil 14.) in v gospodarstvu (17.) izurjena, ter kraj njih doní petje narodnih pesem (14.). — Iz vsega tega je soditi, da bo tudi nekdanj kot prava mati za otroke skrbela in jih čedno pa za pridne sinove in hčere domovine redila (15). Kako tedaj ne bi kraj nje zgubil jakosti dušne, kakor človeka v ladji brez vesla obrača vrtinec (16.), moja je nesreča večja kot je visoka Ve-lebitska gora, ter se ne dá pomanjšati (21.). O zlata zora, pridi skoraj razgrinjat črno noč, ter ji na mojem obrazu pokaži sled gorkih solz (25.). — Kaj me vabiš s svojimi krasotami in duševno veljavnostjo, ker mi vendar nisi določena (26.)? Ostani v deviškem stališču, v katerem povsod vladaš in ti je vse veselo in slo-bodno (27.)

Bar, dok nisi pod prstenom
Ljubomorán stradat neću. ***)

Bodi, draga, za vse te lepote in za domovino Bogu zahvalna. (29.)

Od Boga ti jezik krasan,
Kaž' nam, dušo! ****) radost pravu,
Pjevaj, pjevaj u glas jasan,
Pjevaj liepu božju slavu.

*) Ostra kritika tistim, ki se sramujejo maternega jezika.

**) Još = še; bosilj = rastlinje, ki ga narod ljubi zavoljo mirisa = kako diši biser ali perla.

***) Bar, baram, vsaj; ljubomorán tal. geloso; eifersüchtig.

****) Dušo, vokativ.

Slavec poje pred njenim dvorom (to je, gosposka velika hiša na kmetih) ter mi tri žalosti vzrokuje: da ji ne morem biti tako blizo kakor on, — da se ji nje-govo petje bolj dopada, kot moje pesmi, — in da je na moje solze vsaki dan trdejša; in vendar solze pre-taka pri petju slavčevem; o samo eno solzo, da pre-lije pri mojih pesmih! (34.) Kaj? Al ti tedaj nič ne gane srca? Junak sem, meč mi visi o bedru, zoprnik se mi uklanja; pravico branim po velikih dvorih; um moj visoko leta, ter narod rad posluša moje pesmi; al se morebiti bojiš moževnosti in junaštva mojega (46.)? — Zastonj; al ti si neodločna, nočeš me pritegniti k sebi, nočeš me odbiti; hajdimo tedaj, da po národni šegi od-loči kocka (Loos, Würfel), primi po sredi dve slamki in eno primi na kraju, ter ako se razminemo (ako jaz na kraju ne primem taiste slamke), velja raziti se, ter žalostnemu po svetu nositi slamko, ki me je ločila od tebe (49.). — Z Bogom, z Bogom! Ne pridem ti več pred oči; tako se mi zdi, da je človeku, kadar ima iti s tega sveta; kušaj vse miline tega sveta, in na zadnje boš uvidila, da je moje srce bilo tebe vredno; od njega pa bo še nekdanj v prahu in pepelu tlela ta žrjavka.

Akoravno so te pesmice mile in drage, vendar so se nam une o narodnosti še mnogo globljeje vsadile v srce. Ako je v drugi vrsti pokazal, kakošne bi mo-rale biti naše gospé, prikazuje nam v nazočni, kakošen je naš narod vsvoji naravi in v mnogih narodnih baj-kah ali pripovestih, pa tudi, kako se sam pokaplje do propasti; in kot učitelj samega naroda pregleduje mu rane in nudi lek, da zopet ozdravi in si pomaga. Do-segel je tedaj, kar so že stari Grki učili, da pesnici so učitelji naroda.

Da to dosegne, najpopred v p. 22. 23. 28. 35. 36. 42. 43. 44. razlaga različne strani narodnega bitja; bolj natanko ko poznaš narod, bolj ga boš ljubil in mu pomagal. Naj bi to tudi slovenski pesniki imeli pred očmi! V p. 22 razlaga narodno pravljico „o Vr-zinom kolu“, v kateri narod izrazuje sili omike, ter si to razklada svojim svoje misli o načinom. Navrh viso-cega Velebita je mesto, kjer se shajajo ljudje, ki so se izučili dvanajst šol, ter se učé „vilenjačkih“ umetno-stih; tudi slovenski narod ima dosti takih pravlic, ktere bi po pesniku izdelane čudno delovale na brave. — Kakor v tem rečenem kolu, tako so se v narodnem našem kolu (ta beseda v tem pomenu ni drugo kot društvo) snidli „poštenjaci iz našieh svieh zemaljah.“

Nepazi se u nas više,
Koje vjere tkogod bio,
Kakovim li pismom piše,
Svak u kolu brat nam mio! *) (p. 23).

Žalibog, da to društvo še le precej malo šteje glav, ki jim ni mar, kar se narodnosti tiče, ali si katolik ali pravoslaven, ali Srbliin ali Hrvat ali Slovenec. Dal nam je Bog srečo, da te pesmi izdelajo, da nehajo pogrđne neke imena, ki so znamenje naše neumnosti, kakor jo je napomenil v p. 31. — V p. 35 prikazuje bravcem, da „smo narod pjevajúci“, pa da se mi tudi imamo po tem vesti,

Nij' od pjesme slasti sladje,
A tko pjeva, zlo ne radi,

kar nas opominja Šillerovih stihov: „Wo man singt, da lass dich fröhlich nieder, böse Menschen haben keine Lieder.“ — Drugo narodno pravlico spominja v p. 36. Visoki Klek na izhodnji strani v otoški polkovniji od temelja do temena izrazuje velikansko glavo; vidi se kaciga (galea, Helm), lasi, čelo z brazgotami, berki, nos; to je Kraljević Marko, ki čaka, al prihaja čas, da se zopet gleda s Turci. Tako opisavši te narodne prav-

*) Mio = mil, a. o.